

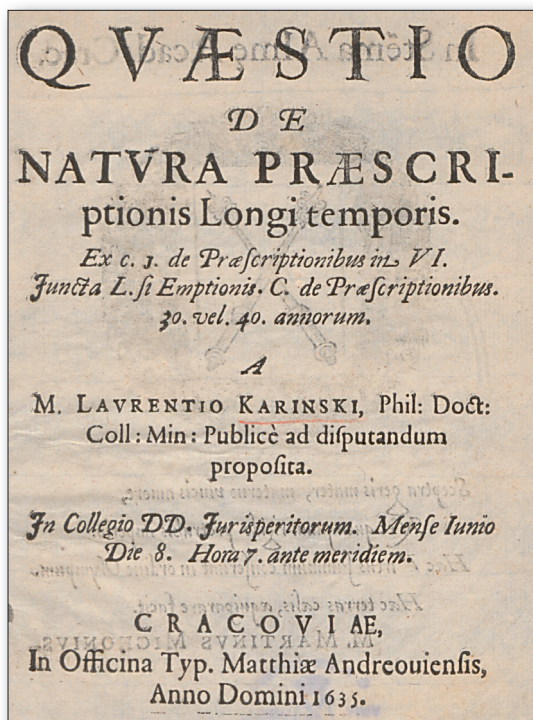
KARYŃSKI WAWRZYNIEC Alfons

(ur. ok. 1600 r., zm. XI 1653 r.)

Urodzony w Krakowie, był synem tutejszego mieszczanina Baltazara. Jego brat, także imieniem Baltazar, podobnie jak Wawrzyniec, podążył ścieżką powołania kapłańskiego oraz pracował jako nauczyciel (został m.in. rektorem Szkoły Mariackiej).

W styczniu 1616 r. wraz z bratem rozpoczął studia na Uniwersytecie Krakowskim, gdzie też w 1619 uzyskał bakalaureat, a w marcu 1622 – magisterium sztuk wyzwolonych. W dniu 28 sierpnia 1626 r. przedstawił Karyński tezę z astronomii, jednak do Kolegium Mniejszego został przyjęty dopiero w 1630 r. Nauczał następnie na Wydziale Sztuk, którego w latach 1633–1634 był dziekanem, oraz równolegle odbywał studia prawnicze. Ich owocem była m.in. przygotowana przezeń rozprawa z zakresu prawa rzeczowego, dotycząca instytucji zasiedzenia (*Quaestio de natura praescriptionis longi temporis...*, Kraków 1635), którą przedstawił do dysputy w Kolegium Prawniczym 8 czerwca 1635 r. Członkowie Kolegium Prawniczego musieli potraktować tę dysputę jako responsję, skoro już 12 października t.r. po raz pierwszy wybrali Karyńskiego na swego prepozyta. Nie uzyskał on jednak wówczas – i przez kolejnych kilkanaście lat – formalnej zgody konwokacji uniwersyteckiej na przejście do Kolegium Prawniczego i zapewne w związku z tą niełatwą sytuacją sprawował profesurę praw nowych równocześnie z Maciejem Burszowicem. Warto nadmienić, że w swych wykładach w tej katedrze, którą piastował co najmniej do 18 października 1641 r., uwzględniał Karyński także przepisy prawa polskiego. Dnia 15 kwietnia 1638 r., wraz ze wspomnianym Burszowicem i Sebastianem Czaplicem, został promowany na bakałarza obojga praw.

Karta tytułowa rozprawy Wawrzyńca
Karyńskiego *Quaestio de natura
praescriptionis longi temporis*, Kraków
1635 (BJ 15598 I Mag. St. Dr.)

Niejasna formalna sytuacja Karyńskiego, nauczającego bez odbycia responsji, w żadnej mierze nie odbiła się na jego pozycji w Kolegium Prawniczym. W latach 1635–1652 był jego sześciokrotnym prepozytem i aż osiemnastokrotnym radcą (konsyliarzem). Co więcej, już 14 listopada 1642 r. tytułował się profesorem Dekretów, już wówczas więc zajmował prestiżową katedrę kanonistyczną: Praw Starych. W związku z tym zapewne zadbał o uzupełnienie swego formalnego wykształcenia, zdobywając licencjaturę i doktorat obojga praw – z tytułem doktorskim wystąpił 19 października 1646 r. Już jako doktor i profesor Dekretów podjął starania o odbycie responsji, na co uzyskał wprawdzie w 1646 r. zgodę konwokacji uniwersyteckiej, jednak w związku z wetem postawionym przez biskupa Gembickiego cała sprawa odwlokła się o kolejnych kilka lat. Ostatecznie 12 września 1651 r. Karyński przedstawił w *Collegium Iuridicum* swe opracowanie z dziedziny prawa procesowego, dotyczące wyroków sędziów polubownych (*Quaestio de sententia arbitrorum...*, Kraków 1651), dopełniając tym ostatniej formalności, której brak rzucał dotąd cień na jego status na uczelni. W samą porę, można rzec, gdyż już w kolejnym roku przyszło Karyńskiemu w szczególnych okolicznościach – w okresie szalejącej w Krakowie zarazy, gdy profesorowie przebywali w nieodległych Bronowicach – objąć urząd rektorski. Najpierw został zastępcą Jana Brożka, który z racji słabego zdrowia i wieku nie był w stanie faktycznie sprawować najwyższego urzędu we wszechnicy, a po jego śmierci w listopadzie 1652 r. pełnił obowiązki rektora do końca kadencji, czyli semestru zimowego 1652/1653.

W początkowym okresie swej kariery pracował Karyński jako nauczyciel szkolny i prywatny preceptor. W latach 1625–1626 był rektorem szkoły parafialnej działającej przy kościele św. Anny w Krakowie. Niewątpliwie solidaryzował się ze swymi podopiecznymi (przy szkole mieszkali też studenci) w ich konflikcie z hajdukami zamkowymi, o czym świadczy fakt, że 13 czerwca 1625 r. stanął osobiście na czele pochodu żaków i uczniów krakowskich niosącego pod Wawel ciało studenta Ptaszyckiego, zastrzelonego podczas tłumienia zamieszek studenckich. Od 1627 r. nauczał Karyński filozofii w poznańskim Kolegium Lubrańskiego. W nieokreślonym bliżej czasie, w każdym razie jeszcze przed wstąpieniem do Kolegium Prawniczego, pracował także jako wychowawca syna sędziego sandomierskiego, Pawła Pruszyńskiego.

Podobnie jak innym profesorom prawa, nieobce były Karyńskiemu ścieżki kariery duchownej. Od 1640 r. był prokuratorem krakowskiej kolegiaty Wszystkich Świętych, a 26 lutego 1642 r. objął jako pierwszy kanoniję ufundowaną tamże przez krakowskiego profesora prawa, Tomasza Eustachego Świnarskiego z Piątku. Następnie pracował jako sędzia surogat w konsystorzu krakowskim za pontyfikatu Piotra Gembickiego (biskup krakowski od 1642 r.). Odbiło się to w pewnej mierze na postawie Karyńskiego w konfliktach wewnątrz uczelni, w których brał stronę biskupa, nie uchroniło go jednak od konfliktu z ordynariuszem w sprawie swych starań o responsję. Na początku lat pięćdziesiątych XVII w. był Karyński prepozytem kościoła św. Mikołaja poza murami Krakowa, a dostojnym uwieńczeniem jego kariery duchownej stało się objęcie kanonii katedralnej krakowskiej w 1653 r.

Zmarł Karyński w Krakowie w listopadzie 1653 r. W testamencie poczynił zapisy na cele pobożne, m.in. przeznaczył legat w kwocie 400 złp dla wikariuszy kościoła św. Anny. Pozostały po nim dorobek drukowany obejmuje, oprócz cytowanych wyżej rozpraw prawniczych, dwa wiersze. W rękopisie Biblioteki Jagiellońskiej zachowały się także notatki studenta z jego wykładów.

AUJ rkps 49 s. 17–73, *passim*; AUJ rkps 208 s. 57, 665; BJ rkps 5359 II t. 5 fol. 131–132; W.M. Bartel, *Karyński Wawrzyniec Alfons*, PSB, t. 12, Wrocław 1966–1967, s. 171–172; Bartel *Dzieje* s. 190; Estreicher *Bibliografia* 19 s. 165; Krukowski *Szkolnictwo* s. 72, 128, 345; Nowicki *Działalność* s. 331; Pietrzyk *Poczet* s. 186; W. Urban, *Akademia Krakowska w latach 1549–1632* [w:] *Dzieje UJ* s. 300.

Krzysztof Fokt